ئیسلام

پەیامێکی پوخت سەبارەت بە ئاینی ئیسلام بەو شێوەیەی لە قورئان وسونەتدا هاتووە

(چاپێک بە بێ باسکردنی بەڵگەکان) [١]

---

[١] چاپێکی تر هەیە سەبارەت بەم پەیامە کە بەڵگەکانی قورئان وسونەتی تێدا باسکراوە سەبارەت هەر مەسەلەیەک، بۆ خوێندنەوەی کلیك لەسەر ئەم بەستەرە بکە (بە زمانی عەرەبی لەبەردەستدایە ان شاء اللّٰه بە زمانی کوردیش لەبەردەست دەبێت):

https://islamhouse.com/ar/books/٢٨٣٠٠٧١

بسم الله الرحمـــن الرحيم

کتێبێکـی گـرنگە پێناسـەیەکی پـوختی ئـاینی ئیسـلامی لە خـۆ گرتـووە وڕوونکردنەوەی گرنگترین بنچینە وڕێنمایی وجوانییەکانی ئاینی ئیسلامی تێدایە لە قورئان وسـونەتدا، وئەم کتێـبە بـۆ مسـوڵمانان وبـۆ نامسـوڵمانانیش دەگونجێـت بە زمانەکانیان لە هەموو کات وشوێنێک سەرەڕای جیاوازی حاڵ وبارودۆخ.

١. ئیسـلام پەیـامی خـودایە بـۆ هەمـوو خەڵکـی، کۆتـا پەیـامی خـودایە بـۆ مرۆڤایەتی هەتا قیامەت بەرپا دەبێت.

٢. ئیسـلام ئـاینێکی تـایبەت نیـیە بە ڕەگەزێکـی دیـاریکراو یـان گەلێکـی دیاریکراو بەڵکو ئاینی خودایە بۆ هەموو خەڵکی.

٣. ئیسلام پەیامی خودایە کە تەواوکاری پەیامی پێغەمبەرانی پێشووە -علیهم الصلاة والسلام- بۆ ئومەتەکانیان.

٤. پێغەمبەران -علیهم السـلام- یەک ئاینیـان هەیە، بەڵام شـەریعەتەکانیان جیاوازە.

٥. ئاینی ئیسلام بانگەشە دەکات هەروەکو بانگەشەی پێغەمبەرانـی پێشـوو: نوح وئیبراهیم وموسا وسولەیمان وداود وعیسا -علیە السلام- بە ئیمان وباوەڕهێنـان بـەوەی کـە پـەروەردگار (الله) یە وئەو زاتە خوڵقـێنـەرە -الخالق-ە وڕۆزیـدەرەوە -الرزاق-ە وژیان دەبەخشێت -المحیي-ە وزیندووەکان دەمرێنێـت -الممیـت-ە وهەمـوو شتێک موڵکی ئەوە -مالك الملـك- وهەمـوو کاروبـاری بوونەوەرەکـان ئەو بەڕێـوەی دەبات وئەو زاتە مەزنە بە ڕەئفەتە -الرؤف-ە ومیهرەبانە -الرحیم-ە.

٦. الله -سبحانه وتعالى- خۆی پەروەردگارە وخوڵقێنەرە -الخالق-ە، وتەنها ئەو شایەنی پەرستنە بە بێ هیچ هاوبەش وشەریکێک، ونابێت لەگەڵ پەرستنی خودا هیچ شتێکی تر بپەرسترێت.

٧. الله خوڵقێنەری هەموو شتێکە کە لە گەردوون وئاسمانەکاندا هەیە لەو شتانەی دەیانبینین ولەو شتانەش کە نایان بینین، هەموو شتێک جگە لە (الله) دروستکراوە ومەخلوقە، وخوای گەورە ئاسمانەکان وزەوی لە شەش ڕۆژدا دروستکرد.

٨. وخودا -سبحانه وتعالى- هیچ شەریک وهاوبەشێکی نییە نە لە موڵکیدا، نە لە خوڵقاندندا، ونە لە بەڕێوەبردندا، ونە لە پەرستندا.

٩. و (الله) -سبحانه وتعالى- باوکی کەس نەبووە، ولە دایک نەبووە، بەڵکو لە سەرەتاوە هەر بوونی هەبووە، وهیچ شتێک هاوشێوەی ئەو زاتە مەزنە نییە.

١٠. خوای گەورە تێکەڵی هیچ شتێک نابێت وبەرجەستە نابێت لە هیچ یەکێک لە بوونەوەرەکانیدا، بەڵکو زاتێکی مەزن وپیرۆزە لە سەرەوەی بوونەوەرەکانە لە سەرەوەی عەرشی مەزنە.

١١. (الله) -سبحانه وتعالى- بە ڕەئفەتە ومیهرەبانە بەرامبەر بە بەندەکانی بۆیە پێغەمبەرانی ناردووە وکتێبە ئاسمانیەکانی دابەزاندووە.

١٢. خودا (الله) پەروەردگارێکی میهرەبانە (الرحیم)ە، وتەنها زاتی مەزنی خۆی لێپرسینەوە لە بەندەکان دەکات لە ڕۆژی قیامەتدا کاتێک زیندوویان دەکاتەوە لە گۆڕەکانیان، بۆیە هەر کەسێک پاداشت دەدرێتەوە بە پێی کردەوەکەی خێر یان شەڕ بێت، ئەوەی ئیماندار بێت وکردەوەی چاک ئەنجامبدات ئەوا نیعمەت وئاسوودەیی بەردەوامی بۆ هەیە، وئەوەی کافر وبێباوەڕ بێت وکردەوەی خراپ ئەنجامبدات ئەوا سزایەکی مەزنی بۆ هەیە لە قیامەتدا.

١٣. خودا (الله) -سبحانه وتعالى- ئادەمی دروستکردن لە خۆڵ (قوڕ: گڵ) ونەوەکانی لە پاش خۆی زۆر دەبن، بۆیە هەموو خەڵکی بنچینەیان وەکو یەکە، وهیچ ڕەگەزێک فەزڵی بە سەر ڕەگەزێکی ترەوە نییە وهیچ گەلێک فەزڵی بە سەر گەلێکی ترەوە نییە؛ مەگەر بە پێی پلەی ئیمان وتەقواداری ولە خودا ترسی نەبێت.

١٤. هەموو منداڵێک لەسەر فیترەت لە دایک دەبێت.

١٥. هیچ مرۆڤێک بە گوناهباری وتاوانباری لە دایک نابێت ونابێتە میراتگری تاوانی هیچ مرۆڤێکی تر.

١٦. ومەبەست وئامانج لە دروستکردنی خەڵکی: بۆ پەرستنی خودایە بە تەنها بە بێ بڕیاردانی هیچ شەریک وهاوبەشێک.

١٧. ئاینی ئیسلام ڕێزی لە مرۆڤ گرتووە (بە پیاوان وئافرەتانەوە)، وهەموو مافێکی بە مرۆڤ داوە وکردوویەتی بە بەرپرسیار لەسەر بژاردەکانی وکردەوەکانی وهەڵسوکەوتەکانی ولێپرسینەوە وبەپرسیاریەتی خستووەتە ئەستۆ سەبارەت بە هەرکردەوەیەک کە زیان لە خۆی یان بە خەڵکی بگەیەنێت.

١٨. ولە ئاینی ئیسلامدا ئافرەت وپیاو یەکسانن لە ڕوانگەی بەرپرسیاریەتی وپاداشت وسزادان.

١٩. ئاینی ئیسلام ڕێزی لە ئافرەت گرتووە وئافرەتانی بە هاوتای پیاوان داناوە (مەگەر لە هەندێک حوکمی شەریعەت وئەو شتانە نەبێت کە پەیوەندی بە سروشتی پیاو وئافرەتەوە هەیە)؛ واجبی کردووە لەسەر پیاو کە خەرجی بکات ئەگەر لە توانایدا هەبوو، بۆیە باوک واجبە خەرجی بکات لەسەر کچەکانی، وکوڕەکان لەسەر دایک وخوشکیان ئەگەر باڵغ بوون وتوانایان هەبوو، وئافرەت لەسەر مێردەکەی.

٢٠. مردن نەمان وتیاچوون نییە بۆ هەتاهەتایە، بەڵکو دەرچوونە لە شوێنی کردەوە ئەنجامدان بۆ شوێنی پاداشت وەرگرتن بە چاکە وخراپە، ومردن لاشە وڕۆح

دەگرێتەوە، ومردنی ڕۆح ئەو کاتەیە کە لە لاشە جیا دەبێتەوە وپاشان بۆ دەگەڕێتەوە لە پاش زیندووبوونەوە لە ڕۆژی قیامەتدا، ولە پاش مردن ڕۆح ناچێت بۆ نێو لاشەیەکی تر ودووبارە ژیانی نوێ ناژێت لە نێو لاشەی مرۆڤێکی تردا.

٢١. ئاینی ئیسلام بانگەشە دەکات بۆ باوەڕهێنان بە بنچینە مەزنەکانی ئیمان کە بریتیە لە: باوەڕهێنان بە خودا وفریشتەکان وکتێبە ئاسمانییەکان وەکو تەورات وئینجیل وزەبوور -پێش دەستکاری کردنیان وگۆڕینیان- وبە قورئان، وباوەڕهێنان بە هەموو پێغەمبەران وباوەڕهێنان بۆ کۆتا پێغەمبەر کە موحەمەدە -صلى الله عليه وسلم-، وباوەڕهێنان ڕۆژی دوایی -قیامەت-، ودەبێت بزانین کە ئەگەر ژیانی دونیا کۆتایی بووایە وبڕایەتەوە وژیانێکی تر نەبووایە ئەوا بوونمان تەنها بۆ گاڵتە وگەپ وبێ هۆ بوو، وباوەڕهێنان بە قەزا وقەدەر.

٢٢. وپێغەمبەران -عليهم السلام- پارێزراون (مەعسومن) لەو پەیامانەی کە دەیگەیەنن لە لایەن خوداوە، وهەروەها پارێزراون لە توشبوون بە هەرشتێک کە پێچەوانەی ئەقڵی تەندروست ورەوشتی جوان بێت، وپێغەمبەران گەیاندنی پەیامەکانی خودایان پێسپێردراوە بۆ بەندەکانی، وپێغەمبەران هیچ تایبەتمەندییەکی پەروەردگارێتی یان خودایەتی (ئولوهیەت:پەرستن)یان نییە، بەڵکو ئەوان مرۆڤێکن وەکو هەموو مرۆڤەکان بەڵام جیاوازییان لەوەدایە کە خودا وەحییان (سروشیان) بۆ دەنێرێت کە پەیامەکانی خودای تێدایە.

٢٣. وئاینی ئیسلام بانگەوازی دەکات بۆ تەنها پەرستنی خودا ئەویش بە بنچینەی پەرستنە مەزنەکان کە بریتین لە:

١/نوێژ کردن: کە پێکهاتووە لە وەستان -قیام- ورکوع بردن وسوجدە بردن ویادی خودا وستایشکردنی ونزاکردن، کە مسوڵمان لە ڕۆژێکدا دەبێت پێنج جار

نوێژ بکات، وهەموو جیاوازییەکـان نامێنێـت لە نـوێژدا کاتێـک هەژار ودەوڵەمەنـد وسەرۆک وخەڵکی هەمووی پێکەوە لە یەک ڕیزدا ڕادەوەستن بۆ ئەنجامدانی نوێژ.

٢/ وزەکاتـدان: ئەمـیش ڕێژەیەکـی کەمە لە سـامان -بە پێـی چەنـد مەرج ورێـــژەیەک کە خـــوای گەورە بڕیـــاری لەســـەر داوە- کە واجـــبە لە ســـامانەکان دەربهێندرێت وبدرێت بە هەژارەکان وئەو چینانەی کە دیاریکراوە لە شـەریعەتدا لە ساڵێکدا یەک جار.

٣/ ڕۆژووگرتن: بریتیە لە خـۆگرتنەوە لە ئەو شـتانەی ڕۆژوو دەشـکێنن بە درێژایی ڕۆژەکانی مانگی ڕەمەزان، کە مرۆڤ خۆی پەروەردە دەکات لەسەر ئیـرادەت وتوانا وئارامگرتن.

٤/حەج کردن: ئەمیش بـریتیە لە مەبەسـتی سـەردانیکردنی مـاڵی خـوای گەورە بۆ جێبەجێکردنی هەندێک دروشم وپەرستنی دیاریکراو لە شاری مەکـکەی پیرۆز لەسەر ئەو کەسانە واجبە کە لە تواناکیاندا هەیە (توانایی دارایی وجەسـتەیی)، یەکێک لە جوانییەکانی حەجکردن ئەوەیە کە هەمووی بە یەک ئاراستە داوا لە خودا دەکەن وهیچ جیاوازییەک نامێنێت لە نێوان مرۆڤەکاندا چـونکە هەموویـان هەمـان جلیان لەبەردایە وبە یەک شێوە پەرستنەکان ئەنجامدەدەن.

٢٤. مەزنـترین تایبەتمەنـدی پەرسـتنەکان لە ئیسـلامدا ئەوەیە کە چـۆنیەتی وکاتی ئەنجامدان ومەرجەکانیـان خـوای گەورە لە شـەریعەتدا فەرمـانی پێکـردووە وپێغەمبەریش -صلى الله عليه وسلم- گەیانـدوویەتی، ومـرۆڤ بە هـیچ شـێوەیەک دەستکاری وگۆڕانکاری تێدا نەکردووە نە بە زیاد کردن ونە بە کەمکـردن هەتـاوەکو ئەمـڕۆش، وهەمـوو ئەم پەرسـتنە مەزنـانە هەمـوو پێغەمـبەران -علـيهم السـلام- بانگەوازییان بۆ کردووە.

٢٥. پێغەمــبەری ئیســلام نــاوی مــوحەمەدی کــوڕی عبــداللەیە لە نەوەی ئیسماعیل کوڕی ئیبراهـیمە -علـیهم السـلام- لە شـاری مەکـکە لە سـاڵی ٥٧١ز لە دایکبووە، ولە مەککە وەحی بۆ نێردرا وبوو بە پێغەمبەر، ولە پاشان کـۆچی کـرد بـۆ مەدینە وبە هیچ شێوەیەک لە شێوەکان بەشداری قەومەکەی نەبوو لە بـت پەرسـتی وکارەکانی سەردەمی جاهیلیەت، تەنهـا لە کـردەوە باشـەکان بەشـداریان بـوو، وهەر لەسەر ڕەوشتی مەزن بوو پێش ئەوەی ببێـت بە پێغەمـبەر، وقەومەکەی بە (صـادق الأمین) واتە (ڕاستگۆی دەسـتپاک) ناویـان دەبـرد، وخـوای گەورە لە تەمەنـی چـل ساڵیدا وەحی بۆی نارد وبوو بە پێغەمبەر وپشتیوانی لێی کرد ویارمەتی دا ئەویش بە بەخشینی چەندەها ئایەت ونیشانە ومـوعجیزە ولە مەزنترینیـان قورئـانی پیـرۆزە کە مەزنـترین ئـایەت ومـوعجیزەی پێغەمـبەرانە ومـوعجیزەیەکە کە هەتـاوەکو ئەمـڕۆ ماوەتەوە، وکاتێک خوای گەورە ئاینەکەی بۆ کامڵ کرد وپێغەمبەر -صلی الـله علـیە وسلم- ئاینەکەی وەکو خۆی بە کـامڵی وجـوانی گەیانـد لە تەمەنـی شەسـت وسـێ ساڵیدا کۆچی دوایی کرد ولە شاری مەدینە لە گۆڕ دانرا، وپێغەمبەر موحەمەد -صلی الله علیە وسلم- کۆتا پێغەمـبەرە کە خـوای گەورە نـاردی بە هیـدایەت وڕۆشـنایی وئاینی هەق بۆ ئەوەی خەڵکی دەربهێنێت لە تاریکایی کوفر وبت پەرستی ونەزانـین بۆ ڕۆشنایی ونوری تەوحید (یەکخواپەرستی) وئـیمان، وخـوای گەورە شـاهێدی بـۆ داوە کە نـاردوویەتی بـۆ بـانگەوازی کـردن بـۆ لای خـوای گەورە بە ئیزنـی ئەو زاتە مەزنە.

٢٦. وشەریعەتی ئیسلام کە موحەمەد -صلی الـله علـیە وسـلم- پێـی هـاتووە کۆتا پەیام وشـەریعەتی خـودایە، وشـەریعەتێکە لە ئەوپەڕی کامڵیـدایە لە هەمـوو ڕوانگەیەکەوە، وهۆکاری چاکبوونی دینداری ودونیـای خەڵکـیە، وبە پـلەی یەکەم پارێزگاری دەکات لە: ئاینی خەڵکی، وخوێنیان (نەفسـیان)، وسـامانیان، وئەقڵیـان

ونەوەکانیـــان، وئـــاین وشـــەریعەتی ئیســـلام هەڵوەشـــێنەرەوەی هەمـــوو ئـــاین وشەریعەتەکانی پێشووە (واتە: نابێت چیـتر شـەریعەت وئاینەکـانی پێشـووتر پەیـڕەو وکردەوەیان پێبکرێت)؛ هەروەکـو چۆن شـەریعەت وئاینەکـانی پێشـووتر یەکتریـان هەڵوەشاندنەوە لە ڕوانگەی پەیڕەو کردن وکردەوە پێکردن.

٢٧. لە ڕۆژی قیامەتدا؛ خوای گەورە -سـبحانە وتعـالی- هـیچ ئاینێـک قبـوڵ ناکات جگە لە ئاینی ئیسلام، ئەو ئیسلامەی کە موحەمەد -صلی الله علـیە وسـلم- پێی هاتووە، وهەرکەسێک شوێنی ئاین وبەرنامەیەکی تر بکەوێـت جـگە لە ئیسـلام ئەوا لێی قبوڵ ناکرێت ولە دۆڕاوەکان دەبێت لە ڕۆژی قیامەتدا.

٢٨. قورئانی پیرۆز کتێبی خودایە کە بە وەحی ناردی بۆ پێغەمبەر موحەمەد -صلی الله علیە وسلم- و وتەی خودای پەروەردگاری هەمـوو بوونەوەرەکـانە، وخـودا ڕکـابەرایەتی مـرۆڤ وجنۆکەکـانی کـرد کە کتێبێـک بهێـنن وەکـو قورئـانی پیـرۆز وڕکابەرایەتیەکە بەردەوامە هەتاوەکو ئەمڕۆ، وقورئانی پیـرۆز وەڵامـی زۆر پرسـیاری گرنگ دەداتەوە کە جێگای سـەرگەردانی وسەرسـوڕمانیە لە لای ملیۆنەهـا مـرۆڤ، وقورئانی پیرۆز پارێزراوە هەتاوەکو ئەمڕۆ بەو زمانەی کە پێی دابەزیووە ئەویش زمانی عەرەبـیە وتەنـانەت پیتێکیشـی لـێ کەم نەبـووەتەوە وچـاپکراوە وبڵاوکـراوەتەوە، وکتبێکی مەزنە وپڕە لە موعجیزە ودەبێت مرۆڤ بیخوێنێتەوە یان واتا وەرگێڕاوەکـانی بخوێنێتەوە، وهەروەها سونەتی پێغەمبەر -صلی الـلە علـیە وسـلم- وفەرموودەکـانی وفێرکردنەکـانی وسـیرەتی پـارێزراوە وگێـڕدراونەتەوە بۆمـان بە پێـی زنجیـرەیەک لە گێڕەرەوەی متمانەپێکراو ولە چەندەها کتێبدا چاپکراون بە زمانی عەرەبی ئەو زمانەی کە پێغەمبەر -صلی الله علیە وسلم- قسـەی پێـی کـردووە و وەرگێـڕدراون بـۆ سـەر چەندەها زمان لە جیهاندا، وقورئانی پیـرۆز وسـونەتی پێغەمـبەر -صـلی الـلە علـیە وسلم- تاکە سەرچاوەن بۆ ئەحکـام ویاسـاکانی ئـاین وشـەریعەتی ئیسـلام، ونابێـت

کردەوەی ئەو تاکانەی کە خۆیان دەدەنە پاڵ ئیسلام وەکو سەرچاوە دابنرێن؛ بەڵکو تاکە سەرچاوە کە دەبێتە لێیەوە فێری ئەحکامەکانی ئاینی ئیسلام بین بریتیە لە وەحی خودا: قورئانی پیرۆز وسونەتی پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم-.

٢٩. وئاینی ئیسلام فەرمان دەکات بە چاکەکار بوون بەرامبەر دایک وباوک، ئەگەرچیش مسوڵمان نەبن، وئامۆژگاری کردووە بە پەروەردە کردن وئامۆژگاریکردنی منداڵان.

٣٠. ئاینی ئیسلام فەرماندەکات بە دادپەروەر بوون لە وتە وکردەوەدا تەنانەت ئەگەر بەرامبەر دوژمنانیش بێت.

٣١. ئاینی ئیسلام فەرماندەکات بە چاکەکار بوون بەرامبەر بە هەموو بوونەوەرەکان، وبانگەشە دەکات بۆ ڕەوشت وکردەوە جوانەکان.

٣٢. وئاینی ئیسلام فەرمان بە ڕەوشتە جوانەکان دەکات وەکو ڕاستگۆیی وپاراستنی سپاردە (ئەمانەت) وداوێن پاکی وشەرم کردن وئازایەتی وبەخشندەیی وبەخشین وڕێزلێنان ویارمەتیدانی خاوەن پێویستیەکان ویارمەتیدانی کەسانی لێقەوماو وتێرکردنی برسیەکان وچاکبوون بەرامبەر دراوسێ وگەیاندنی پەیوەندی خزمایەتی ونەرم ونیانی بەرامبەر ئاژەڵەکان.

٣٣. وئاینی ئیسلام شتە پاکەکانی حەڵاڵ کردووە لە خواردن وخواردنەوەکان وفەرمانی کردووە بە پاکژکردنەوەی دڵ ولاشە وماڵ، وهاوسەرگیری حەڵاڵکردووە، و بەهەمان شێوە فەرمانی بە پێغەمبەران کردووە -عليهم السلام-، بۆیە ئەوان تەنها فەرمانی شتی پاک بە خەڵکی دەکەن.

٣٤. وئاینی ئیسلام ئەو تاوانانەی حەرامکرد کە بە بنچینەی حەرامکراوەکان دادەنرێت وەکو: شیرک وهاوبەشدانان بۆ خودا وکوفر وبێباوەڕی، وبت پەرستی، وقسەکردن بەناوی خوداوە بە بێ زانست، وکوشتنی منداڵەکان، وکوشتنی ئەو

نەفسانەی کە کوشتنیان حەرامکراوە، وخراپەکـاری نـانەوە لەسـەر زەویـدا، وتـاوان وخراپە ئاشکرا ونهێنیەکان وزینـا کـردن ونێربـازی، ومـامەڵکردن بە ڕیبـا (سـوو)، وخـواردنی گۆشـتی ئـاژەڵی مـردارەوە بـوو (جـگە لە ئـاژەڵانی نێـو دەریـا وکـولە)، وخواردنی گۆشتی ئەو ئاژەڵەی بـۆ -لەبەر- بتەکـان وگۆڕەکـان سـەربڕاوە، خـواردنی گۆشـتی بەراز، وهەمـوو شـتە پـیس وبۆگەنەکـان، وخـواردنی مـاڵی هەتیوەکـان، وفێڵکردن لە تەرازوو وکێشـان، وپچڕانـدنی پەیوەنـدی خزمـایەتی، وپێغەمـبەران -علـیهم السـلام- کـۆک ویەک دەنگـن سـەبارەت بە حەرامکردنـی ئەم تـاوانە حەرامکراوەکانە.

٣٥. ئاینی ئیسلام بە شێوەیەکی گشتی نەهـی لە هەمـوو ڕەوشـتێکی خـراپ وناشیرین دەکات وەکو درۆ وفێڵ وستەم وخیانەت و(پیلانگێڕی شەڕ وخراپە) ودزی وستەم ودەستدرێژی وهەموو ڕەوشتێک چەوت وپیس وبۆگەنی تر.

٣٦. ئاینی ئیسلام نەهی دەکات لەو مامەڵە داراییـانەی کە ڕیبـا (سـوو) یـان زیان یان ستەم یان فێڵ یان هۆکارە بۆ تووشبوون بە زیان وکارەساتی گشتی بـۆ سـەر کۆمەڵگا وگەل وتاکەکان.

٣٧. یەکێک لە ئامانجەکانی شـەریعەتی ئیسـلام بـریتیە لە پاراسـتنی ئەقـڵ وحەرامکردن وقەدەغەکردنی هەرشتێک ببێتە هۆی تێکچوون ونەمانی ئەقڵ وهۆش وەکـو مەی خـواردنەوە (خـواردنەوەی سەرخۆشـکەرەکان)، ئیسـلام ئـاینی وەکـو ڕۆشـنکەرەوەی ڕێبـازی ئەقـڵ ناسـاندووە؛ بـۆ ئەوەی مـرۆڤ خـودا بپەرسـتێت بە چاوڕۆشنی وزانستەوە، وشـەریعەتی ئیسـلام باسـی ئەقـڵ وهۆشـی بە مەزن دانـاوە وهەبـوونی ئەقـڵ وهۆشـی بە مەرج دانـاوە بـۆ واجـب بـوونی ئەرکە شـەرعییەکان (تەکلیفە شـەرعییەکان)، وئەقڵـی ئـازاد کـرد لە کـۆت وزنجیـری خوڕافیـات وبـت پەرستی، لە ئاینی ئیسلامدا هیچ نهێنی وحوکمێک نییە کە تایبەت بێت بە چینێکی

دیاریکراو جیا لە چینەکانی تر، وهەموو حوکم وشەریعەت ویاساکانی ئـاینی ئیسـلام ئەقڵـی سـەلامەت وتەندروسـت قبـوڵی دەکـات ودانـی پێـدا دەنبێـت، چـونکە ئەم حوکمانە ئەوپەڕی دادپەروەری وحیکمەتی تێدایە.

٣٨. ئەگەر شـوێنکەوتووانی ئـاینە پوچەڵەکـان درک نەکەن بەو دژیەکـی وشتانەی کە لە ئـاینە پـوچەڵەکەدا هەیە کە ئەقڵـی سـەلامەت ڕەتـی دەکـاتەوە ئەوا پیاوانی ئاینەکە شـوێنکەوتووان بەوە هەڵـدەخەڵەتێنن کە ئـاین لە سـەرەوەی ئەقـڵە وئەقڵ بۆی نییە لە ئاین تێبگات ودرکی پێبکات، بەڵام ئیسلام ئاینی وەکو ڕێگایەکی ڕۆشنا بۆ ئەقڵ داناوە کە بەهۆیەوە ئەقڵ ڕێگا ومەبەستی خۆی دەزانێت لەم ژیانەدا، وئاینە پوچەڵەکان دەیانەوێت مرۆڤ واز لە ئەقڵ بهێنێت وشوێنیان بکەوێت، وئاینی ئیسلام دەیەوێت مرۆڤ هۆشی بێـتەوە وئەقڵـی بەکاربهێنێـت بـۆ ئەوەی هەقـیقەت وڕاستیەکانی بۆ دەربکەوێت بەو شێوەیەی کە هەیە.

٣٩. ئاینی ئیسلام زانستی ڕاست ودروست بە مەزن دادەنێت وهـانی گەڕانـی زانسـتی دەدات کە دوور بێـت لە هەوا وئـارەزوو، وبانگەشـە دەکـات بـۆ تێـڕوانین وبیرکردنەوە لە دەروون ولاشەی مـرۆڤ وگەردوون وبوونەوەرەکـان وئەو شـتانەی لە دەوروپشتمان، ودەرەنجامە ڕاست ودروستەکانی زانست تووشـی هـیچ پێکـدادانێک نابن لەگەڵ ئاینی ئیسلامدا.

٤٠. وخوای گەورە تەنها کردەوەکان (پەرستنەکان) لە ئەو کەسانە قبوڵ دەکات کە باوەڕیان بە خودا هێناوە وملکەچی فەرمانەکانی بوون وباوەڕیـان بە پێغەمـبەران هێناوە -علیهم السلام- وخوای گەورە تەنها ئەو کردەوانە (پەرسـتنانە) قبـوڵ دەکـات کە لە شەریعەتدا فەرمانی لەسەر داوە، بۆیە چۆن مـرۆڤ کـوفر وبێبـاوەڕ دەبێـت بە خوای گەورە وهیوای ئەوەیە کە پاداشتی بداتەوە؟ وخوای گەورە ئیمان وباوەڕی هیچ

کەسێک قبوڵ ناکات ئەگەر باوەڕی بە هەموو پێغەمبەران نەبێت -علیهم السلام- ودەبێت باوەڕی بە کۆتا پێغەمبەریش بێت کە موحەمەدە -صلی الله علیه وسلم-.

٤١. ئامانجی هەموو پەیامەکانی خودا بریتیە لەوەی: کە ئاینی هەقی خودا مرۆڤ بەرز وبڵند وباڵا بکات کە مرۆڤ تەنها بەندەیەکی دڵسۆزی پەروەردگاری هەموو بوونەوەرەکان بێت وئەم ئاینە مرۆڤ ڕزگار دەکات لە کۆیلایەتی وبەندایەتی کردن بۆ مرۆڤەکان وبۆ ماددە وبۆ خوڕافەت، ئاینی ئیسلام -هەروەکو دەیبینین- بانگەشەی ئەوە ناکات کە مرۆڤەکان بێگەردن ودوورن لە کەموکورتی ولە ئەوپەڕی کامڵیدان ومرۆڤەکان بەرز ناکاتەوە بۆ سەرەوەی پلەوپایەی خۆیان بەشێوەیەک کە پەرستراو وپەروەردگار وخودا.

٤٢. خوای گەورە لە شەریعەتەکەیدا ڕێگەی داوە بە تەوبە کردن: کە ئەمیش بریتیە لە گەڕانەوەی مرۆڤ بۆ لای پەروەردگار و وازهێنان لە تاوان وگوناهەکان، ومسوڵمان بوون وپەیڕەو کردنی ئاینی ئیسلام هۆکارە بۆ لێخۆشبوون لە هەموو تاوان وگوناهەکانی پێشوو، وهەروەها تەوبە کردن هۆکارە بۆ لێخۆشبوون لە هەموو تاوان وگوناهەکانی پێشوو، بۆیە پێویست ناکات تاوان وگوناهەکانی لای هیچ یەکێک لە مرۆڤەکان باس بکات ودانی پێدا بنێت لە لای ئەوان.

٤٣. لە ئاینی ئیسلامدا پەیوەندی نێوان مرۆڤ وخودا پەیوەندییەکی ڕاستەوخۆیە، بۆیە مرۆڤ پێویستی بە هیچ ناوەندێک -واستەیەک- نییە بۆ پاڕانەوە وداواکردن وپەرستنی خودا، ئاینی ئیسلام قەدەغەی دەکات کە مرۆڤ بکرێتە خودا یان هاوبەش وشەریکی خودا لە پەروەردگارێتی وپەرستنیدا (ئولوهیەتدا : خودایەتیدا).

٤٤. لە کۆتایی ئەم پەیامەدا ئەوە بە بیری خەڵکی دەهێنینەوە کە خەڵکی سەرەڕای جیاوازی سەردەم وگەل وشوێنی نیشتەجێبوونیان بەڵکو هەموو

کـۆمەڵگەی مرۆڤـایەتی جیـاوازە لە بۆچـوون ومەبەسـتەکانی وجیـاوازە لە ژیـنگە وکردەوەکانی بۆیە پێویستە کە هیدایەتێک هەبێت ئاراستەی بکات وڕێکخستەیەک هەبێت کۆیان بکاتەوە ودەسـەڵاتدارێک هەبێـت بیانپارێزێـت، بـۆیە پێغەمـبەران - علیهم الصلاة والسلام- ئەمەیان جێبەجێ دەکرد بە وەحـی خـودا -سـبحانە وتعـالی- وخەڵکیان هیدایەت دەدات بۆ ڕێگای خێـر وڕێنمـوێنی وخەڵکییـان کـۆ دەکـردەوە لەسەر جێبەجێکردنی شەریعەتی خودا ولە نێوانیاندا بە هەق حوکم وفەرمانڕەواییـان دەکرد ئەمەش هۆکاری ئەوە بوو حاڵ وگوزەرانیان باش بێت بە پێی وەڵامدانەوەیان بۆ بانگەوازی پێغەمبەران ونزیکیـان لە سـەردەمی نـاردنی پەیامەکـانی خـودا، وخـوای گەورە پەیامەکانی کۆتایی پێهێنا بە کۆتا پەیامی پێغەمبەر موحەمەد -صلى الله علـیە وسـلم- ومـانەوەی بـۆ نووسـی وکـردیە بە هۆکـاری هیدایەتـدان وڕەحـمەت ونـور ورۆشنایی وڕێنموێنی کردن بۆ سەر ئەو ڕێبازەی کە مرۆڤ نزیک دەکاتەوە لە خودا.

٤٥. بۆیە ئەی مرۆڤ بانگـت دەکەم بـۆ ئەوەی خـۆی یەکلایـی بکەیـتەوە لە پێناو خوای گەورە بە ڕاستگۆییەوە وخۆت بە دوور بگریت لە لاسایی کردنەوە وخوو ونەریت، وبزانیت لە پاش مردنت بۆ لای پەروەردگارت دەگەڕێیتەوە، وسەیری نەفس ولاشەی خۆت بکەیت وسـەیری گەردوون بکەیـت، ئەگەر مسـوڵمان بیـت ژیانـت خۆش دەبێت پێش خۆشی نەبڕاوەی ڕۆژی دوایی، وئەگەر ویستت ببیت بە مسوڵمان ئەوا تەنها لە دڵەوە وبە زمانیش ئەم شاهێدیە بدەیت: (أشهد أن لا إله إلا الله وأشهد أن محمداً رسول الله) واتە: (شاهێدی دەدەم ودانیپێدا دەنـێم کە هـیچ پەرسـتراوێک هەق وڕاست نییە کە شایەنی پەرستن بێت جگە لە الله ، وشاهێدی دەدەم ودانیپێدا دەنێم کە موحەمەد نێردراو وپێغەمبەری خودایە)، ودەبێت بێباوەڕ بیت بە پەرسـتنی هەرشتێک یان کەسـێک جـگە لە خـوای گەورە، وبـاوەڕت بەوە هەبێـت کە خـوای گەورە لە پاش مردنمان هەمووی زیندوو دەکـاتەوە لە نێـو گۆڕەکـانەوە ولێپرسـینەوە

وپاداشت وسزا هەق وڕاستیە، ئەگەر ئەم شاهێدیە بدەیت ئەوا تـۆ مسـوڵمانیت، وله پاش ئەمە دەبێت خودا بپەرستیت بەو شێوەیەی لە شەریعەتی ئیسـلامدا هـاتووە لە گرنگترین پەرستنەکانیش کە پایەی ئیسلامن: نوێژ کردن، ڕۆژوو گرتن، زەکاتـدان، وحەجکردن بۆ ماڵی خودا ئەگەر لە تواناتدا هەبوو.

مێژووی چاپ: ١٩-١١-١٤٤١
نوسینی: مامۆستا دکتۆر/ محمد عبدالله السحیم
مامۆستای عەقیدە (بیروباوەڕ) لە بەشی خوێندنەوە ئیسلامیەکان (لە پێشوودا)
کۆلێژی پەروەردە، زانکۆی (الملك سعود)
ریاز، شانشینی عەرەبستانی سعودیە